

THE ECONOMIC RECESSION VERSUS A NEW MODEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT

Iosif Moldovan, Assoc. Prof., PhD, "Lucian Blaga" University of Sibiu

Abstract: Following a GDP growth in 2013, which surprised Romanian politico-economic environment, the data provided in September 2014 by the European Statistical Office, Eurostat, confirms the previous information regarding Romanian economy's entrance in technical recession. This negative result raises questions and can not be viewed but only as a consequence of the structure of Romanian economic growth, which was not tackled so far as economic development and which remains reliant to imbalances caused by income polarization and social inequalities due to large discrepancies in the salary level and in the pension system, the low level of employment, the income from agriculture, the low level of public revenues collection, the low level of EU funds absorption rate etc. Given the circumstances, there is an increasing number of opinions in Romania supporting the need for a new model of economic growth, that should be understood as a result of economic development. This approach is subject to political maturity in the development of a performing fiscal and budgetary system with an increasing collection rate and which sets priority to investments, of a modernized systems for education, health, social policy etc. of a clear view on infrastructure development, on increasing competitiveness, on the national supply of goods and services, on increasing productivity and exports etc.

Keywords : technical recession, new model of economic development, economic growth, divestment, geopolitical crisis.

1. Delimitări conceptuale

În analiza evoluției economiei unui stat se recurge la o serie de termeni, apropiați ca nuanță, care se referă la recesiune economică, recesiune tehnică, depresiune economică, criză, colaps economic, [macrostabilizare](#), revenire economică etc., meniți să caracterizeze starea economiei într-o anumită perioadă.

Dintre termenii menționați, unele controverse stârnește cel de recesiune economică, sub aspectul gravității sale, chiar dacă majoritatea analiștilor acceptă starea de recesiune a economiei atunci când creșterea produsului intern brut (PIB - gross domestic product - GDP) este negativă în cel puțin două trimestre consecutive.

Într-o abordare mai largă, recesiunea economică este interpretată ca fiind o fază de contracție a ciclului economic care urmează unui vârf de creștere și poate sfârși într-o criză. În acest sens, și de aici vin unele controverse, termenul de recesiune este folosit pentru varianta mai ușoară a contracției economiei, când rata de creștere a producției este pozitivă, iar recesiunea este marcată de diminuarea ratei de creștere, fără scăderea absolută a producției. Pentru varianta severă a contracției economiei se folosește termenul de depresiune economică.

Din perspectiva dată, recesiunea economică este o fază de declin sau de diminuare temporară a activității economice dintr-un stat, generată de scăderea producției, de reducerea investițiilor și de stagnarea temporară a afacerilor, mai puțin gravă decât depresiunea sau criza, dar care dacă se menține o perioadă mai îndelungată duce la aceste forme de manifestare.

O definiție mai complexă a recesiunii a fost propusă de Biroul Național de Cercetare Economică (NBER) din SUA¹, instituția care monitorizează intrarea și ieșirea din recesiune a economiei Americii, în accepțiunea căreia, recesiunea reprezintă, "un declin semnificativ al activității la nivel național, care durează mai mult de câteva luni și este vizibilă prin scăderea produsului intern brut, a veniturilor reale ale populației, a numărului de angajați din economie, a producției industriale și a vânzărilor cu amănuntul și cu ridicata".

Dincolo de aceste interpretări, trebuie reținut că, recesiunea economică este dată de starea de declin generalizat al economiei și de scăderea semnificativă a activității economice într-o anumită perioadă de timp, fiind caracterizată de deprecierea principalilor indicatori macroeconomici: PIB, ocuparea forței de muncă, veniturile generale brute, producția industrială, cursul monedei naționale, deficitul bugetar, consumul etc.

Un termen relativ nou și complementar pentru cel de recesiune este recesiunea tehnică, care se manifestă când PIB-ul scade două trimestre consecutiv, sau după Eurostat, care simplifică modul de abordare, în două trimestre unul lângă altul.

Termenul de recesiune este cel mai bine consacrat în SUA, unde se admite că poate exista recesiune economică și fără recesiune tehnică, cum s-a întâmplat în anul 2001 când Statele Unite au trecut prin recesiune economică, dar scăderile trimestriale ale PIB nu au fost consecutive și au oscilat, iar recesiunea tehnică nu s-a confirmat.

2. Cauzele intrării în recesiune economică a României

Din punct de vedere al analizei rezultatelor economice, datele publicate în cinci septembrie 2014 de către Eurostat, confirmă intrarea economiei României în recesiune tehnică, ca efect al scăderii produsului intern brut în trimestrul I al anului 2014 față de trimestrul IV al anului 2013 cu 0,2% și în trimestrul II al anului 2014 față de trim. I cu 1%. În condițiile date, consecințele se materializează în faptul că, începând cu 5 septembrie 2014 se revizuieste în jos creșterea economică din trimestrul I 2014 față de trimestrul I 2013, de la 3,8% la 3,7% și în trimestrul II 2014 față de trimestrul II, 2013 în sus, de la 1,4% la 1,5%.

Aspectele menționate mai sus sunt remarcate de Prof. univ. dr. Daniel Dăianu, care constată că economia românească nu are un potențial de creștere durabilă². Acesta pune starea de recesiune pe seama anului agricol din trecut, care dacă nu ar fi fost atât de remarcabil, trim.I în 2014 nu ar fi fost probabil în diminuare față de trim.IV din anul precedent, dar recunoaște că România nu are potențial de creștere reală durabilă de 4%, dacă fondurile europene nu sunt accesate în procent de cel puțin 3/4 din cele alocate, dacă resursele financiare publice nu sunt cheltuite eficient, dacă sectorul privat nu dă semne de ieșire din letargie, etc.

Intrarea economiei românești în recesiune își găsește explicația în structura creșterii economice care se dovedește dependentă de diferite activități economice cu evoluții

¹ Dicționar juridic, <http://www.rubinian.com>

² Daniel Daianu -Cum comentează Daniel Dăianu "recesiunea tehnică" a economiei românești și care sunt implicațiile, <http://www.zf.ro/> 15 aug 2014

imprevizibile (agricultură, consum etc.) și în principal de potențialul ei scăzut de creștere, care este influențat de o serie de cauze dintre care: nivelul deficitului bugetar cu influențe negative în evoluția investițiilor publice, performanța scăzută a companiilor de stat, ineficiența administrației publice locale, vulnerabilitatea veniturilor din agricultură, nivelul scăzut al absorbției fondurilor europene, ineficiența cheltuielilor publice, finanțarea bancară scăzută etc.

- **Deficitul bugetar și evoluția în scădere a investițiilor publice**, au contribuit la intrarea în recesiune ca urmare a efortului de consolidare fiscală, proces care, prin componenta de păstrare a deficitului bugetar sub 2,5% din PIB impune constrângeri bugetare severe care au afectat negativ sumele alocate investițiilor publice. În condițiile date, deficitul bugetar excesiv de scăzut, numai 0,5% din PIB la jumătatea acestui an, nu poate fi considerată o performanță deoarece a influențat negativ dinamica cererii agregate și implicit o evoluție mai bună a economiei care să evite recesiunea economică. Este relevant faptul că investițiile din bugetul general consolidat în primele șapte luni ale acestui an au fost de numai 5,9 miliarde de lei (1,3 miliarde de euro), jumătate față de aceeași perioadă a anului 2008 și în scădere cu 29% față de perioada similară a anului 2013³. Această situație a accentuat procesul de dezinvestire, iar investițiile publice și private s-au redus cu 9,3% în anul 2013, potrivit datelor consolidate ale BNR⁴. Trend de scădere l-au avut și investițiile străine directe în România, care după datele comunicate de BCR în primele șapte luni ale acestui au fost de numai 1,3 miliarde euro, cu 13,8% mai puțin față de aceeași perioadă a anului trecut⁵. Lucrurile sunt greu de acceptat că se vor îmbunătăți în semestrul II, chiar dacă există spațiul fiscal necesar, dar apar incertitudini date de modificarea legislației fiscal prin aplicarea reducerii CAS-ului și de alocările bugetare în scopuri strict electorale.

Reducerea activității economice⁶, dacă avem în vedere că în primele șapte luni din anul 2014 s-a înregistrat cel mai scăzut nivel al înmatriculărilor de companii noi din perioada 2009-2014, respectiv 63.331 de persoane fizice și juridice, în scădere cu 24% față de același interval din anul 2013. Alt exemplu este starea de insolvență înregistrată în mediul de business, unde peste 100.000 de firme au intrat în incapacitate de plată în anii de criză, ponderea celor care și-au revenit sau au șanse să o facă fiind de numai 5%⁷. Pozitiv este că în acest an în perioada ianuarie-iulie, numărul de firme dizolvate a scăzut cu 23%, ca efect al modificării legislației specifice.

- **Performanța scăzută a companiilor de stat**, care ca urmare a nerestructurării și privatizării și a managementului defectuos practicat continuă să fie în majoritatea cazurilor o povară pentru buget și o frână pentru creșterea economică. Acestea acumulează mereu arierate la buget, chiar dacă au fost anulate de nenumărate ori și au beneficiat de un „regim special“, din rațiuni de ordin social și politic, competiția cu companiile private fiind denaturată.

Constatarea este demonstrată de faptul că, companiile cu capital majoritar de stat (1.086), care au depus bilanț la finalul anului 2013 au avut o contribuție de sub 5% la cifra de

³ Analiză zf, <http://www.zf.ro> 11.09.2014

⁴ <http://www.zf.ro/> 08.07.2014

⁵ capital.ro 12 Sep 2014,

⁶ <http://www.zf.ro> din data de 26.08.2014

⁷ <http://www.zf.ro/> 19.09.2014

afaceri totală din economie, iar restanțele acumulate de acestea au ajuns la aproximativ 20% din totalul arieratelor înregistrate de 112,7 mil. lei⁸. Datele sunt și mai evidente dacă avem în vedere că, companiile de stat, deși dețin monopol în unele sectoare (producția de energie, transportul de gaze, transportul feroviar etc.), au datorii mari la buget, comparativ cu firmele private unde arieratele mai mari sunt la furnizori, urmate de cele de la bănci și la buget.

- **Ineficiența administrației publice locale** care, cu toate că în anul 2013 a încasat venituri record de 48 miliarde de lei (11 mld. euro) cu o creștere de 5,5% față de anul 2012, au înregistrat reduceri la cheltuielile de capital de 20% față de anul precedent (6,4 mld. lei)⁹, în consonanță cu evoluția de ansamblu a investițiilor publice. În anul 2013, ca în fiecare an de altfel, resursele bugetare au fost cheltuit în principal cu salariile (13,3 mld. lei, 24% din bugetul total), cu cheltuielile pentru învățământ (12 mld. lei) și în bunuri și servicii (10,9 mld. lei). Ca pondere, cheltuielile de capital ale administrației locale reprezintă peste 35% din cheltuielile de capital ale bugetului general consolidat¹⁰.
- **Evoluția veniturilor din agricultură**, dependente de condițiile naturale și de evoluția pieței. În acest an, chiar dacă producția agricolă se estimează că va crește cantitativ, scade ca valoare ca efect al reducerii prețurilor. De exemplu, la grâu, prețul a scăzut de la 180 de euro la 140 de euro pe tonă, reducere care nu poate fi compensată de creșterea cantitativă cu 2,7% față de anul 2013¹¹, chiar dacă prețul de desfacere este relativ controlat prin îmbunătățirea condițiilor de depozitare.
- **Nivelul redus al absorbției fondurilor europene**, cu efect negativ în susținerea creșterii economice și a creșterii gradului de ocupare, care rămâne o problemă acută pentru România. În acest an se înregistrează cea mai redusă rată de absorbție a fondurilor alocate pentru perioada de programare 2007- 2013 din Uniunea Europeană, de numai 36%¹² (în iulie). Procesul de absorbție este deficitar pentru toate programele finanțate din fonduri europene, în care rezultate relativ mai bune s-au înregistrat numai la PO DCA (63,05%). POR 49,01% și POSCCE 36,01%, față de POS Mediu cu numai 34,07%, POS Transport cu 33,13% și POS DRU cu 28,75% . România a ratat din motive subiective, startul absorbției de fonduri structurale europene și pentru perioada de programare 2014-2020. Sumele alocate pentru noua perioadă de programare sunt importante și provin din: fonduri structurale, de peste 21 mld. euro, în creștere cu 10% față de alocările din perioada 2007-2013 (19,2 mld. euro).

La acestea se adaugă fonduri în sumă de 17,5 mld. euro pentru Politică Agricolă Comună , în creștere cu 27% față de alocările din exercițiul financiar 2007-2020 (13,8 mld. euro), care finanțează doi piloni:

- plăți directe către fermieri 10,3 mld. euro cu 47,5% mai mult față de 5,6 mld. euro în 2007-2013.

⁸ Date Consiliului Fiscal, <http://www.zf.ro> ,17.09.2014

⁹ Date centralizate ale Direcției pentru Politici Fiscale și Bugetare Locale (DPFBL) din cadrul M.D.R.A.P <http://www.zf.ro/> 08.07.2014

¹⁰ <http://www.zf.ro/> 08.07.2014

¹¹ <http://www.zf.ro> 27.07.2014

¹² <http://www.zf.ro/>11.09.2014

- dezvoltare rurală, peste 7 mld. euro pentru dezvoltare rurală, față de 8,2 mld. euro între 2007 și 2013 cu un minus de 1,1 mld. euro (- 13,5%).

Pentru creșterea ratei de absorbție și pentru creșterea calității acestor finanțări, care să producă schimbările pozitive așteptate este nevoie ca managementul finanțărilor europene să fie îmbunătățit și simplificat și de către autorităților române, în consonanță cu măsurile luate deja de Comisia Europeană¹³.

În acest demers este important că în exercițiul financiar 2014-2020 intervin câteva modificări menite să eficientizeze procesul de accesare, cu precizarea că în cazul prefinanțării condițiile noi sunt mai dezavantajoase.

Aceste modificări se referă la faptul că:

- sumele alocate vor putea fi cheltuite în intervalul n+3, față de n+2 în exercițiul financiar 2007-2013.
  - TVA-ul pentru proiectele cofinanțate din fonduri europene va fi cheltuielă eligibilă și va fi plătită din sumele nerambursabile, bugetul de stat fiind degrevat, iar birocrația redusă.
  - rata de cofinanțare din bugetul de stat pentru fondurile structurale rămâne de 15% și 85% din fonduri europene, iar pentru dezvoltare rurală rata de cofinanțare va rămâne de 25%, dar este pozitivă exceptarea statelor membre care au acord de asistență financiară cu FMI sau cu UE, caz în care cofinanțarea națională scade pentru perioada respectivă la 5% pentru fondurile structurale și la 15% pentru dezvoltare rurală.
  - prefinanțările vor fi de numai 3% din valoarea unui proiect spre deosebire de perioada anterioară când aceasta a ajuns până la 30%, excepție fac statele membre care în 2010 au avut un acord de finanțare cu FMI sau UE, caz în care prefinanțarea va fi de 4%.
  - sumele alocate pe cei doi piloni care privesc Politica Agricolă Comună, vor avea un grad mai mare de flexibilitate în sensul că 25% din suma totală alocată poate fi transferată în funcție de nevoi de la un pilon la altul.
- **Ineficiența cheltuielilor publice** dată de valoarea mare a neregulilor financiar-contabile identificate de Curtea de Conturi și cuprinse în rapoartele anuale. În raportul Curții de Conturi pentru anul 2012, se arată că la instituțiile publice controlate s-au constatat nereguli de aprox. 6,2 miliarde de euro, care provin din efectuarea unor plăți pentru lucrări inexistente, din plăți ilegale și dintr-un mod defectuos de gestionare a patrimoniului. Neregulile constatate au condus la pierderi de patrimoniu, la neîncasarea veniturilor la buget și, mai grav, sunt generatoare de acte de corupție. Aspecte privind ineficiența cheltuielilor publice sunt semnalate și de Institutul pentru Politici Publice, care constată că în domeniul achizițiilor publice, care sunt de 15 miliarde de euro anual, în multe cazuri valoarea bunurilor și serviciilor achiziționate este de 3-4 ori mai mare decât prețul de piață. Instituția menționată evaluează fraudă

¹³ <http://www.business24.ro>, 21 August 2014

din achiziții publice la aproximativ trei miliarde de euro, la care se adaugă și alte cheltuieli inoportune, pe sisteme informatice neutilizate, pe traininguri etc., care înseamnă o pagubă anuală de aproximativ 5 - 6 miliarde de euro pentru bugetul de stat .

- **Finanțarea bancară scăzută**, reluarea greoaie a creditării, în condițiile în care, aspect pozitiv, crește creditarea în lei, cu 7% și scade cea în valută, în iunie 2014 cu 12%. Valoarea creditelor este însă în scădere atât pentru persoane fizice, cât și pentru companii, cu 4% în iunie 2014 față de iunie 2013, aspect care reduce posibilitatea de finanțare a economiei, chiar dacă dobânzile la credite sunt scăzute¹⁴.

O inadvertență este și faptul că dobânzile la creditele de consum sunt la același nivel cu al creditelor acordate firmelor mici și mijlocii, băncile având un apetit mai mare să crediteze clientela de retail. În unele interpretări¹⁵ motivul ar fi că nu sunt mari dobânzile la creditele pentru IMM-uri, ci sunt mici dobânzile la creditele pentru consum. Desigur problema este mai complexă și trebuie conexată cu disponibilitatea bancilor de a da credite pentru investiții, dar cererea este scăzută influențată de gradul de încredere al managerilor în mediul economic și în dezvoltarea viitoare.

În relansarea creditării este important de urmărit poziția diferitelor bănci față de consolidarea lor în România. De exemplu, grupul financiar olandez ING va continua să investească pe piața românească pentru a-și consolida poziția în ideea unei creșteri a creditării și a celei economice, considerând că România are în continuare potențial de creștere¹⁶, dar alte bănci ca RBS (fosta ABN Amro) și Citibank, care au venit în România la mijlocul anilor '90 își restrâng activitatea locală.

În contextual dat, este evident că aspectele semnalate au favorizat intrarea în recesiune prin influența negativă asupra creșterii economice și reclamă intervenția coerentă a statului. Șansele României de ieșire din recesiune pot veni din eficientizarea cheltuirii resurselor financiare publice, din încurajarea investițiilor productive, din accesarea fondurilor europene, din gasirea unor cai de finanțare alternativa la ce ofera sistemul bancar, inclusiv prin piața de capital, din identificarea unor piețe în afara UE etc.

3. Creștere economică, venituri bugetare și evaziune fiscală

Intrarea în recesiune a fost favorizată de gradul redus de colectare al veniturilor bugetare și de menținerea ridicată a nivelului evaziunii fiscale. În sensul exprimat este relevant faptul că în semestrul I veniturile bugetului consolidat, față de o proiecție anuală de 8,4% au crescut cu numai 3%, care nu reflectă ritmul înregistrat de creștere al economiei¹⁷.

Evoluția favorabilă a economiei ar fi trebuit să se resimtă mai mult în colectarea veniturilor dacă avem în vedere și faptul că un aport pozitiv la avansul PIB-ului a venit din creșterea consumului, care nu s-a reflectat decât parțial în nivelul încasărilor bugetare. Sumele colectate din TVA au o crescut cu numai 2% față de primul semestru de anul trecut, chiar dacă sistemul TVA a fost reconsiderat la produsele de panificație. Dezechilibrul de colectare este evident dacă este comparat cu anul 2013, când economia a înregistrat în primele șase luni

¹⁴ <http://www.zf.ro> 27.07.2014

¹⁵ Stephen Orlesky, CEO al Romanian International Bank (RIB) <http://www.zf.ro> 27.07.2014

¹⁶ Ziarului Financiar din data de 19.09.2014

¹⁷ Ministerul Finanțelor a previzionat în acest an pe încasări totale la buget de 216,8 mld. lei, cu 8,4% peste încasările efective de anul trecut, de aproximativ 200 mld. lei, bazat pe o creștere economică de 2,2%, <http://www.zf.ro> din data de 28.07.2014.

un plus de 1,8%, bazat pe exporturi și venituri din agricultură care are un grad redus de fiscalizare, în timp ce consumul nu își revenise, iar ritmul de creștere al veniturilor bugetare a fost de aproape 5%.

Situația prezentată nu poate fi pusă exclusiv pe seama fiscalității, care nu este mare comparativ cu alte state europene și din această perspectivă este dificil de redus, din contră sunt în analiză variante pentru instituirea de noi taxe sau de majorare a celor existente. Gradul de colectare redus apare mai degrabă ca efect al ineficienței administrației fiscale de a colecta veniturile și de a diminua evaziunea fiscală.

După Consiliul Fiscal, evaziunea fiscală este estimată la 16% din PIB, din care evaziunea fiscală la TVA reprezintă 70%, iar economia subterană la 20% din PIB¹⁸. În completarea estimărilor Consiliului Fiscal, care nu pot fi suspectate de subiectivism, un studiu al Comisiei Europene, în raportul Moneyval¹⁹, subliniază nivelul ridicat al economiei subterane în România, care este de 30% în anul 2011, în scădere la 28,4% în anul 2013. Diferența poate veni din sumele realizate ilegal prin munca la negru sau din economia gri, caz în care pierderea nu este integrală pentru bugetul de stat sau pentru PIB deoarece o parte din sume se întorc în economie.

În completarea acestei analize este relevantă o evaluare a Ziarului Financiar, care estimează că neîncasările la bugetul de stat generate de fraude economice și evaziune fiscală sunt între 10 și 15 miliarde euro²⁰.

4. Inegalitate socială

Recesiunea economică agravează aspectele de inegalitate socială, care persistă și care reclamă un nou model de dezvoltare economică.

Inegalitatea socială este cauzată de:

- menținerea la un nivel scăzut a numărului de angajați,
- nivelul scăzut al salariilor²¹,
- diferențele salariale mari,
- discrepanțele majore generate de sistemul de pensii.

Referitor la prima cauză, numărul de angajați în România se menține la un nivel scăzut, iar după ultimele date comunicate de Eurostat²² este în scădere în trim. II din acest an cu 3,1% față de aceeași perioadă a anului trecut, înregistrându-se cea mai mare scădere în rândul statelor membre ale Uniunii Europene²³.

Nivelul scăzut al salariilor este constatat de ministerul de resort²⁴, care arată că peste două treimi dintre salariații cu contracte de muncă cu normă întreagă, care reprezintă 73% din total, ajung la un salariu lunar mediu net de 1.600 lei, iar mai mult de jumătate dintre aceștia,

¹⁸ www.zf.ro din data de 28.07.2014

¹⁹ www.capital.ro 08 august 2014

²⁰ www.capital.ro 08 august 2014.

²¹ România are cea mai scăzută pondere a veniturilor din salarii în PIB - 30%, față de 50% cât este media Uniunii Europene. (<http://www.zf.ro> 25.08.2014).

²² Comunicatul Eurostat, 12 Sep 2014.

²³ Scăderea următoare a fost înregistrată în Cipru (-1,4%), în timp ce performere sunt Ungaria (creștere de 3,1% și Marea Britanie (2,7%). Creșterea medie în UE a angajatorilor pe trim. II din 2014 față de trim. II din 2013 a fost de 0,7%, vezi Comunicatul Eurostat, 12 Sep 2014.

²⁴ capital.ro, 26 august 2014

aproximativ 2,5 milioane încasează lunar numai 1.000 lei. Sumele sunt și mai mici în cazul celor care lucrează în baza unor contracte cu timp de lucru parțial, în condițiile în care aproximativ 650.000 din cei 691.000 de angajați cu program redus încasează mai puțin de 1.000 lei lunar.

Inegalitatea socială este adâncită de faptul că, în contrast cu datele prezentate mai sus, la polul opus se află aproximativ 300.000 de persoane care au salarii de peste 5.000 lei și aproximativ 27.000 de angajați cu mai mult de 15.000 lei lunar. Potrivit Institutului Național de Statistică, cele mai mici salarii sunt în activitățile de hoteluri și restaurante, comerț, construcții, agricultură, învățământ și sănătate.

În consens cu aspectele prezentate mai sus sunt relevante datele consultate de Business Magazin, care arată că cele mai mari diferențe din Europa între salariile executivilor și cele ale angajaților obișnuiți cu nivel salarial mediu și mic sunt în România. În același sens, potrivit unei analize a Federației Angajatorilor din Europa (FEE) și a Eurostat²⁵, un angajat cu salariu mediu din România trebuie să muncească 12 zile pentru a lua salariul șefului companiei pentru o oră lucrată, în timp ce angajatul cu cel mai mic salariu din firmă are nevoie de 29 de zile. Rezultă că, între angajat și șef există în medie un raport de 1 la 100, adică angajatul muncește opt ani pentru a câștiga salariul directorului general dintr-o lună calendaristică.

Nivelul salarizării este influențat negativ de evaziunea fiscală ridicată în acest sector. După calculele Consiliului Fiscal²⁶ se estimează că aproximativ 1,5 milioane de angajați lucrează la negru motivat de fiscalitatea ridicată a veniturilor din muncă. Informația se justifică dacă avem în vedere că impozitul pe venit și toate contribuțiile de asigurări, reprezintă 60% din cheltuielile cu salariile (pentru fiecare leu plătit angajatului, compania datorează statului încă 0,7-0,8 lei). Problemele prezentate mai sus trebuie completate și cu fenomenul de îmbătrânire a populației în defavoarea populației active, raportul fiind de 1,17 pensionari la un salariat²⁷.

Pentru analiza discrepanțelor din sistemul de pensii este concludentă o analiză făcută de *economica.net*²⁸, care scoate în evidență aspecte agravante care privesc “subzistența și bunăstarea”, în funcție de quantumul pensiilor plătite. Acestea, înregistrează valori disproporționate, de la un leu (4.700 de pensionari ar trebui să primească lunar o pensie de 1 leu, ajustată prin lege începând cu 2010, la 350 de lei), și pensionari care încasează peste 10.000 de lei sau chiar peste 28.800 lei pe lună.

5. Argumente pentru un nou model de dezvoltare economică

România se află în stadiul de integrare în Uniunea Europeană într-un efort de a atinge convergența cu standardele statelor dezvoltate. În acest efort România are nevoie de un model de dezvoltare economică bazat pe creștere economică sustenabilă, pe un sistem fiscal-bugetar modern în care să primeze investițiile publice, pe modernizarea sistemelor publice

²⁵ <http://www.businessmagazin.ro/analize/resurse-umane/16-septembrie-2014>.

²⁶ *capital.ro*, 26 august 2014

²⁷ Numărul total al pensionarilor în România era, la finele lunii aprilie 2014 de 5.194.900 persoane, iar salariații totalizau 4.423.200 persoane, înregistrându-se, astfel, circa 1,174 pensionari la un salariat, conform statisticilor publicate de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice *capital.ro*, 25 august 2014

²⁸ <http://www.economica.net/cum-arata-romania-pensionara-intre-subzistența-pensiei-de-1-leu-si-bunăstarea-pensiei-de-28-800-lei-lunar-85012.html> 06 aug, 2014 | Cristina Șomănescu | *ECONOMICA.net*

din: educație, sănătate, asistență socială, pe dezvoltarea infrastructurii, pe creșterea competitivității care să îmbunătățească oferta națională de bunuri și servicii și exporturile.

Procesul de dezvoltare economică va depinde de finalizarea reformelor structurale prin management performant, transparență și simplificarea procedurilor care pun în balans interesul public cu cel privat, precum și prin modernizarea administrației publice centrale și locale.

Dezvoltarea economică sănătoasă se bazează pe un sector privat puternic, autonom în raport de puterile politice, capabil să genereze prosperitate și să dinamizeze inclusiv reformele din sfera sectorului public, să susțină creșterea productivității printr-o nouă politică industrială pentru care obiectivul major va fi creșterea competitivității economiei românești. Economia României trebuie să depășească stadiul actual de economie complementară cu economiile statelor membre ale UE la stadiul de economie competitivă cu acestea.

Ieșirea din recesiune a economiei românești se poate realiza printr-un nou model de dezvoltare economică, care să ia în considerare următoarele obiective:

- coordonarea dezvoltării economice la nivelul administrației locale care ar trebui stimulată să-și creeze fonduri de dezvoltare economică, de dezvoltare tehnologică, de împrumuturi pentru afaceri mici, după modelul statelor dezvoltate (Maryland din SUA) sau să acorde facilități pentru a stimula procesul, prin scutiri de impozit pentru locuri de muncă nou create, scutiri de la plata impozitelor locale. Încheierea unor parteneriate pentru calitatea forței de muncă, acordarea unor “matching grant-uri” (împrumut nerambursabil care vine în completarea altei finanțări existente), pentru programe de instruire, crearea unor zone industriale sau programe de consiliere și asistență pentru dezvoltarea relațiilor de schimb internaționale, facilitatea obținerii autorizațiilor, dezvoltarea forței de muncă, etc.
- creșterea populației active, calificate.
- dezvoltarea activităților economice în spațiul rural unde se află 65% din populația României, proces favorizat de finanțările europene.
- restructurarea sistemului de educație în raport cu cererea din piața forței de muncă (programatori, softiști, IT-iști, matematicieni, constructori, specialiști în prelucrări pe mașini CN etc.) pentru care să fie asigurată infrastructura necesară și burse ca stimulente.
- încurajarea exporturilor către țările emergente.
- dezvoltarea infrastructurii pe baza unor programe pe termen lung în care prioritățile odată asumate (ex. Programul de autostrăzi) să nu mai fie schimbate în funcție de oportunități mai degrabă clientelare.
- încurajarea conformării voluntare, descurajarea culturii evazioniste, creșterea predictibilității fiscale și reducerea birocrăției în sistemul fiscal.
- dezvoltarea industriei, cu suport financiar alocat din finanțări europene prin programe naționale, respectiv prin acordarea de facilități pentru înființarea de SRL-uri, finanțări pentru IMM-uri prin ajutoare de minimis, prin programul START etc., care trebuie derulate pe parcursul mai multor ani, corelat cu o monitorizare atentă a rezultatelor acestor programe.
- dezvoltarea sectorului energetic ca provocare și condiție a asigurării independenței energetice.

- dezvoltarea consumului prin reducerea decalajelor dintre venituri și prin educarea populației pentru brandul „fabricat în România“ după modelele din Europa Centrală, unde a cumpăra ceea ce este produs local este un act natural.

Concluzii

În context internațional, perspectivele ieșirii României din recesiune vor fi afectate de criza geopolitică, din regiune, iar perspectivele de reluare a creșterii sunt incerte și în anul 2015 pentru cele mai multe state europene, zona euro fiind amenințată de “debt deflation”.

Pentru România ieșirea din recesiune tehnică poate fi conjuncturală, dar analiza corectă a cauzelor intrării în recesiune și implementarea unor politici publice fundamentate pentru diminuarea dezechilibrelor identificate în lucrare și pentru creșterea încrederii într-o dezvoltare economică viitoare, pot asigura baza de plecare pentru abordarea unui nou model de dezvoltare economică în perioada următoare.

Bibliografie

- Hyman P. Minsky , Cum stabilizăm o economie instabilă : Ed. Publica 2011;
- Stiglitz, Joseph E., *Prețul inegalității; Cum societatea divizată din ziua de astăzi ne pune în pericol viitorul*, Publica, București, 2013
- [Raportul Comisiei Europene pentru Romania](#) publicat în 20 Nov 2013.
- Raportul privind evoluția României în cadrul acordului stand by cu Comisia Europeană și FMI publicat în data de 20.11.2013.
- International Monetary Fund Country Report No. 12/290, România: Sixth Review Under the Stand-By Arrangement and Request for Modification of Performance Criteria, October 2012
- Raportul anual al Consiliului Fiscal (2013), <http://www.consiliulfiscal.ro/>
- [www.http//.zf.ro](http://www.zf.ro)
- [www.http//capital.ro](http://www.capital.ro)
- http://www.economica.net/cum-arata-romania-pensionara--intre-subzistenta-pensiei-de-1-leu-si-bunastarea-pensiei-de-28-800-lei-lunar_85012.html 06 aug, 2014 | [Cristina Șomănescu](#) | [ECONOMICA.net](#)